

ISTORIE
CONTEMPORANĂ

Volum apărut cu sprijinul
Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului
și Memoria Exilului Românesc

Iulia Vladimirov (n. 18 mai 1979, Tulcea) este licențiată a Facultății de Litere, Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași (2002). În anul 2004 a absolvit masteratul în Comunicare și Relații Publice la Școala Națională de Studii Politice și Administrative. În intervalul 2003–2006 a activat ca profesor de limba engleză la Liceul Teoretic „Ștefan Odobleja” din București, ulterior devenind expert în cadrul Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc.

Articole de specialitate: „Monica Lovinescu: The Voice of Unbound Freedom”, în Anuarul internațional al IICCMER, *History of Communism in Europe* (vol. II), Zeta Books, 2011; „Monica Lovinescu în documentele Securității: decada 1949–1959”, în Anuarul IICCR, vol. IV, *Intelectualii și regimul comunist. Istoriile unei relații*, Polirom, 2009.

Traduceri publicate în volumele: Vladimir Tismăneanu, *Despre comunism. Destinul unei religii politice*, Humanitas, 2011; Anuarul IICCMER (nr. V–VI, 2010–2011) – *Represiune și control social în România comunistă*, Polirom, 2011; Cosmin Budeancă, Florentin Olteanu (coord.), *Forme de represiune în regimurile comuniste*, Polirom, Iași, 2008; Cosmin Budeancă, Florentin Olteanu, Iulia Pop (coord.), *Rezistența anticomunistă. Cercetare științifică și valorificare muzeală*, vol. I, Argonaut, Cluj-Napoca, 2006; Cosmin Budeancă, Florentin Olteanu, Iulia Pop (coord.), *Rezistența anticomunistă. Cercetare științifică și valorificare muzeală*, vol. II, Argonaut, Cluj-Napoca, 2006.

IULIA VLADIMIROV

Monica Lovinescu

În documentele Securității
1949–1989

HUMANITAS

BUCUREȘTI

Seria „Istorie contemporană“ este coordonată de
Cristian Vasile și Vladimir Tismăneanu

Redactor: Silviu Nicolae
Coperta: Ioana Nedelcu
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
DTP: Emilia Ionașcu, Dan Dulgheru

Tipărit la C.N.I. Coresi S.A.

© HUMANITAS, 2012

ISBN 978-973-50-3629-4
Descrierea CIP este disponibilă la
Biblioteca Națională a României

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0372 743 382, 0723 684 194

Cuprins

<i>Lista abrevierilor</i>	7
Introducere	9
MONICA LOVINESCU	
ÎN DOCUMENTELE SECURITĂȚII: 1949–1989	33
Primii ani la Paris.	
Începutul supravegherii informative.	35
Arestarea și moartea mamei în închisoare	57
1962. Debutul la Radio Europa Liberă	86
Brațul lung al Securității:	
atentatul din noiembrie 1977	128
EUROPA LIBERĂ	
ȘI RAPOARTELE SECURITĂȚII ROMÂNE.	147
<i>Anexe</i>	171
<i>Bibliografie</i>	202
<i>Indice</i>	205

Monica Lovinescu
în documentele Securității: 1949–1989

„Ce ne lipsește nu e știința, e conștiința.
Și pentru conștiință trebuie sacrificat
absolut totul sau o mare parte din ceea
ce găsim că e important.“¹

---

1. Monica Lovinescu, citată în Doina Jela, *O sută de zile cu Monica Lovinescu*, Editura Vremea, București, 2008, p. 127.

Primii ani la Paris.

Începutul supravegherii informative

Paginile de față propun o punctare a principalelor momente din viața Monicăi Lovinescu, așa cum apar în dosarele fostei Securități, în intervalul 1949–1989: patruzeci de ani de urmărire informativă, încercări de racolare, rapoarte, planuri de măsuri și, în același timp, patruzeci de ani de exil și rezistență. O parte de viață care începe cu acordarea unei burse de studii la Paris, continuă cu instaurarea regimului comunist, imposibilitatea reînnoirii vizei, refuzul de a colabora cu noua orânduire, moartea mamei în închisoare și opoziția declarată față de sistem, până în 1989. O parte uriașă de viață care a exclus compromisul, în ciuda sfâșierilor omenești. O conștiință care a devenit reper sacrificând totul pentru verticalitate.

Printre primele documente referitoare la Monica Lovinescu se numără un *Chestionar pentru cetățenii români aflați în străinătate*, din 6 octombrie 1948. Tânăra notează motivele și împrejurările plecării din România (studii), țara în care se găsește și data intrării în acea țară (Franța, 15 septembrie 1947), scopul în care cere prelungirea pașaportului (finalizarea doctoratului în Litere). La rubrica „Observațiuni și avizul Oficiului“ este trecut

deja următorul verdict: „Este studentă, deci intră în dispozițiile M. Învățământului Public de a intra în țară. Propunem certificat de repatriere sau o prelungire de 2 luni pt. a intra în țară”¹. Și, într-adevăr, prin *Adresa* din 19 ianuarie 1949, trimisă de Legația Republicii Populare Române în Franța, Monica Lovinescu este înștiințată asupra avizului negativ al autorităților române referitor la prelungirea pașaportului.² Decizia de a rămâne la Paris, în ciuda recomandărilor oficiale, marchează începutul „monitorizării” sale.

Prin *Nota* nedată și nesemnată, dar care poartă referirea, scrisă de mână și greu inteligibilă, la un raport din 8 decembrie 1949, transmis unui anume tov. Nicolau, se precizează următoarele:

Vă informez spre știință că în București se face legătura între elementele suspecte din țară și străinătate.

Aceasta se face prin valiza diplomatică a curierului Francez, care are legături cu D-na BALACIOIU, fostă LOVINESCU, domiciliată în București în Blocul Wilson.

Scrisorile le primește printr’un funcționar dela Legația Franceză, întrucât susnumita ar avea o fiică la Ministerul de Externe în Franța, anume MANICA (sic!) LOVINESCU, prin care se transmit informațiuni din țară și invers.

---

1. A.C.N.S.A.S., fond *S.I.E.*, dosar nr. 252, f. 87.

2. *Ibidem*, f. 89.

În scrisorile care se transmit și se primesc, se folosește un cod cifrat [...].¹

Monica Lovinescu devine, prin urmare, o preocupare a organelor Securității. Notele și rapoartele din anii ce vor veni vizează urmărirea, încercările de racolare și, ulterior, de denigrare a „obiectivului“.

*Nota informativă*² semnată „inf. B“, deși nedată, face referire la anul 1950, când acesta o întâlnește pe Ecaterina Bălăcioiu și încearcă să obțină o serie de date. *Nota* conține o serie de inexactități, care ridică considerabile semne de întrebare referitoare la profesionalismul celor răspunzători de acuratețea conținutului acestor documente. Astfel, conform *Notei, B* stă de vorbă cu „M. BALACEANU, fostă LOVINESCU“, care îi relatează că fiica sa a refuzat să se întoarcă în țară „după moartea lui LOVINESCU“ (deși este știut că tatăl ei a murit în 1943). Se precizează, de asemenea, că Monica Lovinescu s-a căsătorit cu „un român care era în aceeași situație cu ea la Paris (mi se pare că un nepot s-au rudă a lui TATARASCU)“. Ultima frază este relevantă nu doar prin prisma derapajelor gramaticale, ci și a formulării. Lejerității lui „mi se pare“ îi urmează descrierea schimbului de scrisori dintre mamă și fiică, sau „fică“, dacă am urma cu strictețe litera documentului.

Într-un document din 10 decembrie 1951, semnat „C. Olariu“ și intitulat, simplu, *LOVINESCU MONICA*, autorul schițează un portret al persoanei aflate în obiectiv.

---

1. A.C.N.S.A.S., fond *Informativ*, dosar nr. 105863, vol. I, f. 244.

2. *Ibidem*, f. 246.

Sunt trecute în revistă **datele personale**, care implică o scurtă descriere fizică a persoanei („Are cca 25 ani. Este de talie mică, neagră, slabă păr negru creț, ochi negri“¹), precizarea domiciliului și a unor date sumare despre părinți. Urmează **activitatea în țară**, capitol la care sunt menționate studiile liceale și universitare, apoi **legăturile din R.P.R.**, adică mama sa, și legăturile din străinătate, unde sunt notate sânguincios, cu litere mari, numele tuturor celor despre care există informații că s-ar găsi în cercul de cunoștințe al Monicăi Lovinescu. Acolo unde sursa nu cunoaște nume, precizează repetat acest fapt: „Cunoaște foarte mulți francezi, oameni de literatură și teatru. Nu cunosc nume. Cunoaște foarte mulți francezi dela societatea POFTIM. Nu cunosc nume“². **Activitatea din străinătate** propune un scurt rezumat al șederii Monicăi Lovinescu la Paris, din 1947 până în 1951, cu următoarele concluzii: „Nu știi dacă duce sau nu vre-o activitate informativă. Nu o interesează nici politica nici informațiile de nici-o natură. O interesează numai literatură, teatrul și dansul, se manifestă contra regimului din R.P.R. ori de câte ori are ocazie. În cercurile pe care le frecventează are influență mare, de femei deșteaptă care știe ce vrea“³. Iată deci că, în anul 1951, manifestările „ostile“ ale Monicăi Lovinescu față de regimul de la București erau deja contabilizate, odată cu faptul, care avea să se dovedească periculos pentru viitoarea voce a Europei Libere, că este o femeie inteligentă și influentă. Caracterizarea din final ne-ar putea trezi un zâmbet amar,

---

1. *Ibidem*, f. 248.

2. *Ibidem*, f. 250.

3. *Ibidem*.

gândindu-ne că era destinată informării Securității statului: „Este o femeie inteligentă, foarte cultă. Este foarte muncitoare. Are mult talent ca scriitoare literară. Este o fire extrem de dinamică și veselă. Este sănătoasă. În societate este în stare să distreze prin veselia, știința și antrenul ei sute de persoane. La muncă este foarte serioasă și conștiincioasă. Este cea mai populară persoană din «emigrația» română dela Paris”¹.

La 5 martie 1955, printr-o *Hotărîre* a Direcției I din cadrul Ministerului Afacerilor Interne (M.A.I.), se stabilește deschiderea dosarului individual pe numele Monică Lovinescu. Conținutul *Hotărîrii* este relevant, din toate punctele de vedere, pentru cititorul dornic să afle cine, cum și de ce lua astfel de decizii (v. Anexa 1).

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE

Direcția I-a

STRICT SECRET

Model No. 1

HOTARIRE

de deschidere a dosarului individual

Astăzi 5 martie 1955, subsemnatul (funcția, gradul, numele) Lucrător op. Lăzureanu Constantin, analizînd materialul existent asupra (numele, pronumele, organizația, instituția) MONICA LOVINESCU

Am găsit că numita are posibilități informative în Franța.

---

1. *Ibidem*, f. 249.

Este născută la 15 oct. 1921 în București de naționalitate și cetățenie română cu domiciliul actual în Paris Franța.

LOVINESCU MONICA este un element tânăr inteligent cu mare putere de muncă.

Are mari posibilități informative fiind atașată de presă la Ministerul Afacerilor Străine Francez (neverificat).

Cunoaște elemente de vîrf ale emigrației reacționare din Paris și ale Fundațiilor regale.

Are în țară pe mama sa anume Bălăcioiu Ecaterina în etate de 66 ani de care este foarte mult atașată.

.....
.....
.....
.....

Pe baza celor de mai sus am hotărît să deschid dosarul individual pentru LOVINESCU MONICA numele conspirativ „STELA“.

Lucrător operativ
(funcția, gradul) lt. LĂZUREANU CONST.

	<i>ilizibil</i>	
„De acord“	Șeful Serviciului (funcția, gradul)	Semnătura <i>ilizibil</i> ¹

Pe document, în stînga-sus, apare rezoluția „Se aprobă“ semnată de un locotenent-colonel al cărui nume este indescifrabil. Documentul marchează interesul autorită-

---

1. A.C.N.S.A.S., fond *S.I.E.*, dosar nr. 252, f. 15.

ților române în privința racolării Monicăi Lovinescu, în calitatea sa de „element tânăr inteligent cu mare putere de muncă“ și, desigur, cu „posibilități informative“.

Ca urmare, probabil, și a *Hotărîrii de deschidere a dosarului individual*, în martie 1955 sunt interceptate și transcrise o serie de scrisori ale Ecaterinei Bălăcioiu către Monica Lovinescu. Ceea ce interesează și frapează, în continuare, este zelul cazon al unor oameni care interceptează și transcriu corespondența dintre o mamă și o fiică despărțite de mulți ani și suspectate de spionaj din simplul motiv că fiica alege să rămână într-o altă țară, ce promite să-i ofere libertatea pe care propria ei țară i-o refuza. Acribia mecanică de care dau dovadă slujbașii Securității se repercutează asupra calității textului; incapacitatea de a transcrie și traduce corect scrisorile, din limba franceză, le mutilează încă o dată (v. Anexa 2):

Scumpilor, cu sfaturile voastre am devenit o leneșe și o trîntoriță leneșe: mă scol la 8 aproape zilnic. Mă tîrăsc, mătur dar mai repede, deasemeni frec mult parchetul și când vine ora 1, alerg dela un capăt la altul în ..... meu regat și gem. [...] Mica e o ființă foarte inteligentă de a nu trimite bani la Ly, dar pachete de. Bani care îi revine nu îi ajunge să-și cumpere o pereche de pantoji cu toate pretențiile lui Wally, în timp ce i-ar putea să fie dichisită, și gătită în mod convenabil. Tocmai am primit c.p. din 4-III- Opi va fi încă odată fericită. [...]¹

---

1. A.C.N.S.A.S., fond *Informativ*, dosar nr. 105863, vol. I, f. 306.